ASTERII MANLII
ORATIO
FVNEBRIS,

Parmæ habita, ſexto Kal. Nouemb.

Nomine Venerandæ Societatis CHRISTI *Cruci affixi,*

Cùm illa in AEde Carmelit. iuſta perſoluebat.
ALEXANDRO FARNESIO
fortiſs. apud Belgas Proregi.

PARMAE, Typis Eraſmi Viothi, M. D. XCIII.
Superiorum Permiſſu.

ILLVSTRISS.
AC REVERENDISS.
ODOARDO FARNESIO
S. R. E. CARDINALI AMPLISS.
PRINCIPI OPTIMO,

ALEXANDRI FARNESII
IMPERATORIS
SEMPER INVICTI
FILIO,

INTEGRITATE, INNOCENTIA,
PIETATE INSIGNI,

DOMINO SVO CLEMENTISS.

ASTERIVS MANLIVS PARMENSIS

DONAT, DICATQ.

ASTERII MANLII ORATIO FVNEBRIS,

Parmæ habita, ſex. Kalend. Nouemb.

Nomine Venerandæ ſocietatis C HRISTI *Cruci affixi,*

Cùm illa in AEde Carmelit. iuſta perſoluebat
ALEXANDRO FARNESIO
fortiſs. apud Belgas Proregi.

Scilicet ad hæc humanarum rerum ludibria naſcimur, vt tùm potiſſimum ad nihilum recidamus, cùm maxime florere arbitramur, & quæ ſolida firmis nixa radicibus putamus, momento temporis conuulſa corruant. Verèq; nihil eſt in humanis rebus firmum, nihil ſtabile, nihil diuturnum. Fuit enim ALEXANDER FARNESIVS *non ita pridem rebus omnibus, quas præpotens Deus in hominem congerere ſolet, natura, & fortuna Dei miniſtræ in quemq; certatim conferre poſſunt, florentiſſimus. At nunc vbi eſt? vbi nunc ille eſt? Pyramis illa, Pheretrum illud, collucentes iſtæ faces, funebres ij apparatus, pulla iſta veſtis, lugubre hoc ſilentium, funeſtæ, ſolemneſque precationes,*

querelæ, & lamentationes publicæ, ſquallor denique iſte veſter, orisque mæſtitia, Sereniſſ. Principes, rem ipſam indicant, neque in obſcuro latere patiuntur: declarãt, inquã, illum mortis iniuria oppreſſum hoc maxime alieniſsimo tempore diem ſummum obiiſſe. O pernitioſum igitur fatum; ò atrocem, & inſatiabilem fortunam; ò rapaces, & inexplebiles Parcas; quæ tam graui ictu ita vniuerſum terrarum orbem concuſſerunt, ita labefactarunt, vt de communi omnium internitione valde ſit pertimeſcendum. Alexandro enim Farneſio, inuictiſſimo, inquam, Alexandro morte prærepto, non publicæ ſaluti timere, hominis eſt (mihi credite) parùm de incolumitate reipublicæ Chriſtianæ cogitantis, &, qui in turpiſſima tanti Herois meritorum ignoratione verſetur. Cuius laudes ita late patent, vt nullius ſit tanta vis dicendi, tanta verborum copia, quæ in illis explicandis non obſoleta videri poſſit, & minime hominum opinioni reſponſura. Quare, quod mihi aliis de rebus dicenti prodeſſet magnopere, alacritatemque afferret, id nunc aduerſatur maxime, timoremque vehementer facit veſtra ſcilicet hæc attentio, veſtrum ſilentium, veſtra expectatio. quippe quos, res ab eo glorioſe geſtas non dicendo quidem adæquaturum, cuius enim id eſſet hominis? at ſaltem pro tempore explicaturum ſperare video. Sed profecto errore ducimini, ſi quid tale à me expectatis: ego ne tantuli ingenij, tantulæ exercitationis, merita Alexandri dicendo vt explicem? Qui prima ætate nihil non ſublime

me cogitauit; corroborata nihil non admirabile ſuſcepit; ingraueſcente nihil non diuinum confecit. Nam vt primum igniculos gloriæ ſenſit, quos in animis Heroum præcipue natura ingenerat, & domeſticis exẽplis, quibus quàm qui maxime abundabat, excitatus, & admirabili quadam naturæ altitudine, qua mortales omnes ſuperauit, admonitus, egregia omnia æmulari, & quæ ſunt vera Principum ornamẽta ſtudioſiſſime conſectari cœpit. Itaq; iam tum à primis annis numulum illum argenteum excudi curauit, qui nũc etiam circunfertur, & in omnium manibus aſſidue verſatur; hinc Alexandri *Macedonis, illinc ſuã ipſius imagines præſeferentem: illam his verbis circunſeptam.* Alexander Macedo Specvlvm. *hãc vero iſtis concluſam.* Alexander Farnesivs Specvlator. *Nũquid, obſecro, apertius præſeferre potuit eos ſe animi sẽſus, eas cogitationes, vel in prima illa ætate ſuſcepiſſe, quæ æternam nominis gloriam ſpectarent? & omnium magnarũ rerum futuræ eſſent feraces? Etenim cum nulla re magis ad effloreſcẽtem veræ laudis, ac gloriæ amplitudinem, quàm æmulatione, & exemplis incitemur, quòd excellentium virorum cogitatione cõformati ad earũ rerũ, quæ immortalem in alijs laudem pepererunt cupiditatẽ, inflammamur: eum ſibi ad imitãdum propoſuit, quo ex antiquis Imperatoribus rerum bellicarum gloria illuſtriorẽ habuit neminem; quẽ tamen, & virtutibus omnibus, & militari præcipue laude, ſi, quãto interuallo poſt ſe reliquerit, nunc eſſet dicẽdum, ò qui mihi cãpus eſſet, in quo excurreret oratio mea, & in ipſa tenuitate ſua exultaret. Sed ſatis multa*

 di-

dixiſſe videbor, hoc vnum ſi dixero; fuiſſe quidẽ in magno Macedone virtutes multas, ampliſſimaq; egregij Imperatoris ornamenta, ſed & totidem animi labes, ſordesq; vitiorum turpiſsimas, à quibus cum tã diligẽter, quã qui diligentiſsime cauerit ALEX. FARNESIVS, *illas vero æmulando ſuperauerit, quid cauſæ eſt, quamobrẽ Deo, hominibusq; approbantibus magno illi maiorem hũc noſtrũ omnibus partibus longe, lateq; non præferamus? qui omnem antiquitatis memoriam rebus geſtis ſuperauit, quo re bellica ſciẽtior nemo unquam fuit: illũ.n.omni genere belli terra, mariq; fortuna ita exercuit, vt nihil in militari diſciplina poſitum ſit, quod* ALEX. *ſcientiam fugere potuerit. Itaq; quoties cum hoſte conflixit, toties de illo glorioſum triumphum duxit; quoties cum inimico manum conſeruit, toties victoriã ſine vlla belli offenſione reportauit. Neque enim (quod in bello ſane valet plurimũ) fuit illo quiſquam uſu, naturaq; acutior, & qui ſagacius, ut velle cœpiſſet, occultas hoſtium voluntates perueſtigaret; futuros rerũ euentus proſpiceret. Quare non illũ obſcura latebant; nõ dubia torquebant; non, quæ in coniectura poſita ſunt, fallebãt. Hinc omnia prudenter diſponere; accurate adminiſtrare, nullo repentino rerum euentu opprimi. Quæ omnia illuſtriora multo, atque ampliora in illo fuiſſe, quàm à me dicendo recenſentur, multis, quæ paſsim occurrunt exemplis, poſſem oſtendere; ſed alio feſtinat oratio mea; alio me trahit* ALEXANDRI *rerum geſtarum ſeries; maiora de illo, auguſtiora dicenda ſunt; quæ prorſus ſi de alio dicerentur, pleraque falſa, & ad vanam oſtentationem*

nem

nem conficta viderentur. Sed nihil tàm difficile, nihil tàm nouum dici poteſt, quod fidem meritorum Alexandri *ſuperet. Exilis, inculta, vulgaris erit omnis oratio, quæ in hoc argumento verſabitur. O te igitur felicem, ò te uere beatum, Maxime* Alexander, *qui virtutes tuas altius extuliſti, quàm vt quiſquam ſuſpicere, & hominum ingenij acies intueri poſſit, eaſque difficilius ſit ſenſu, & cogitatione comprehendere, quàm aliorum omnium ſplendido, & illuſtri verborum apparatu exornare. Sed quando muneri huic mihi iniuncto, verbis, non tacita admiratione ſatisfaciendum eſt; percurramus nunc ſtrictim ex infinitis pauca admirandæ fortitudinis, & propriæ Imperatoriæ virtutis exempla. Ex quibus dum aliud ex alio occurrit, quod in nauali pugna ad Naupactum edidit, tacitus nõ prœteribo. Nam cum gentium omnium ferociſſimi Turcæ impium bellum vniuerſo Chriſtiano nomini ita intuliſſent, vt nullus locus toto mari à Bizantio Venetias vſque tutus ab infeſtiſſimo hoſte reperiretur; claſſem enim C C C. X X X. nauium comparauerat, ex quibus longæ, roſtratæque erant C L X. eam mentem Deus benedictus in Principes omnes Chriſtianos immiſit, vt incredibili ardore coirent ad comprimendos Mahumetani ſerpentis impetus, oſque illud ſuum rabiem, & ſcælus anhelans elidendum. Quod cum feliciſſime nõ amplius quatuor horarum ſpatio confectum fuiſſet, quid interim, dum ſumma cõtentione pugnaretur, fecit inuictiſſimus* Alexander, *vel potius quid nõ fecit?*

 hoſtibus

hoſtibus terrori eſſe; alios interimere; alios in fugam vertere; laborantibus ſuis, qui eadem naui vehebantur, non auxilio modo eſſe, ſed animum, & vires addere; cadentes erigere; proſtratos ſubleuare; alijs deniq; potius, quàm ſibi in tanto diſcrimine cauere. & cum poſt magnum, & difficile certamen amplius quindecim millia Chriſtianorum cathenis, & duriſsimo mãcipio ſoluta ſint, quàm multis arbitramini Alexandrvm *ſalutem, ac libertatem peperiſſe? quàm multos propria manu compedibus liberaſſe? Iam verò tàm inſignis victoriæ particeps domum reuerſus, non ita multò poſt ab Auunculo* Philippo *Regum omnium, quos terra ſuſtinet, potentiſsimo, & de Chriſtiana incolumitate valde bene merito ad retundendos inſanientis Belgiæ ſceleris, & audaciæ plenos furores eſt vocatus. Quo in munere obeundo, bone Deus; qualem ſe præſtitit* Alexander*? quos pro te clementiſsime* Iesv *labores ſuſtinuit? quæ pericula adiuit? quantum ſanguinis profudit? Teſtabuntur hæc omnium ætatum annales, nulla tàm ingrata, tàm fera erit poſteritas, quæ aut diſsimulare, aut neſcire poſsit, quæ in bello Belgico* Alexander *geſſerit. Hoſtem.n. contumacem frænare; ſuperbum domare; fallacem vlciſci; impudentem cohibere; audacem reprimere; vnius fuit virtutis* Alexandri *præterea nullius. Qui ſemper infracto, fortiq; animo præditus, cum quid arduum, & difficile erat aggrediendum, ſpe incredibili elatus lætabatur fortunam obtuliſſe campum, in quo virtus ſua, & fortitudo vagari poſſet, quam vnam omnes*

conatus illudentem, neq; capi inſidijs, neq; frangi, aut expugnari viribus poſſe intelligebat. Cuius in prouidendo calliditatis, in perficiendo celeritatis, in laboribus patientia, toties hoſtem pœnituit, quoties earum virtutum exercendarum occaſionem nactus eſt ALEXANDER. Qui quandiu rerũ ſummæ præfuit Sereniſſ. IOANNES AVSTRIACVS in bello ſic eſt verſatus, vt nullam ſine hoc Imperator, hic multas, & magnas res ſine Imperatore fecerit. Nam cum ad eum locum, quem Gibloum appellant, Regij milites inito certamine fluctuarent, & parum abeſſet, quin ſenſim pedem referrent; aſpirauerat.n. primo congreſſu hoſtibus fortuna, ijq; occaſionem bene gerendæ rei non dimittendam arbitrantes acerrime inſtabant, & vrgebant vehementer; ſenſit periculum inuictiſſimus FARNESIVS, & admotis equo calcaribus, reclamante tunc Auſtriaco Imperatore (illi.n.in tanto diſcrimine maxime timebat) primam aciem præcurrens vnus in Belgas inuehitur, fugat, proſequitur, in caſtra compellit. Neq; vero minus glorioſe, quàm fortiter ad Philoppolim ſine eodem Auſtriaco munitiones egreſſus impreſſionem in hoſtes fecit; quos aliquandiu acerrime pugnantes tandem ALEXANDRI virtus fugientes diſtraxit, diſſipauit, diſiecit. Magnæ eſſent iſtæ in alio inuicti animi ſignificationes, ſed in ALEXANDRO exiguæ ſunt. Illuſtres igitur, & quæ omnem ingenij humani expectationem ſuperent, videamus. Continebant ſe Belgæ loco munitiſſimo, & ad aggre-

diendum difficillimo, quem locum Remenantem ipſi vocant: cum interim Sereniſſimus Imperator Auſtriacus ad concilium Ducum omnium non minus fortium, quàm prudentum detulit ſui eſſe animi, & deliberationis eos adoriri; nihil eſſe tàm firmum, & munitione ſeptum, quod virtute vinci, & expugnari non poſſit: multis ibi tum varia ſentientibus, & modo in hanc, modo in illam ſententiam abeuntibus, nunquam potuit adduci noſter Maximus; vt de hoſte tunc aggrediendo conſilium probaret, optimis quidem, ac firmis rationibus (vt rei euentus comprobauit) nixus: Enimuero, cum ad hoſtes ventum eſſet (iri enim omninò oportuit) cæpit Regius exercitus in ancipiti fortuna verſari, & rebus ſuis non mediocriter timere. Quare Heros FARNESIVS, *ne propter aliquam animi infirmitatem iudicium ſuum de profectione illa cum aliorum iudicio non coniunxiſſe videretur; omnes præcurrens, Hiſpanæque phalangi ſeſe oſtentans, equo præceps deſiluit, haſtaque manu arrepta, & in exultantes Belgas inuectus, ea fecit, quæ nec verbis exponi, nec cogitatione complecti poſſunt. Quod ſpectaculum Deo quoque ipſi pulcherrimum fuiſſe piè crediderim. Videre fortiſſimum virum contra hoſtes à vera religione auerſos, & humana, diuinaque iura peruertentes, pericula omnia, terroreſque contemnentem, vt Romanæ Eccleſiæ tunc non mediocriter periclitanti, pro qua etiam emori cupiebat, inſeruiret; vt eius fidem tueretur; vt denique vaſtita-*

tem

tem à templis, incendia à Delubris depelleret. Hæſitaret igitur hoc loco, & obmuteſceret omnium oratorum lingua, ne dum ego balbutiens rem pro meritis poßim extollere. Proferat hic, quæſo, quot quot habet vetuſtas, inſignes viros; Aſſyria, Media, Perſia, Macedonia Reges ſuos iactet; Aegyptus Ptolomæos, Syria Antiochos, Græcia Themiſtocles, Roma denique ſuos admiretur Cæſares. Oſtentent qui velint, imagines fortium Imperatorum; nihil maius, maius dico? nihil ſimile; nihil conferendum cum ALEXANDRO FARNESIO *videbimus. Nam quid ego commemorem, quæ Imperator declaratus defuncto Auſtriaco in ſubigenda Belgia, ad ſanitatemque reuocanda fecerit? circumferuntur vndique, multa paßim extant, & plura in dies extabũt doctorum hominum de bello Belgico ſcripta volumina,* ALEXANDRI *nomen ab omni interitu vendicatura. Namurcum, Traiectum, Cameracum, Tornacum, Teremũda, Norueſium, Secluſa, Gauera, Lyra, Dunchercum, Neoportũ, Ipra, Burga, Gandauum, Bruxellæ, Antuerpia, ad quam præter admirabiles illas in fluuium Scaldin iactas crepidines, & poſthac ad omne tempus, inter clariſſima orbis terrarum monumenta referendas, ſemel, atque iterum ad pedes deſiliens, vadumq; laterum tenus ingreſſus, gladium vibrans ipſa fortitudinis admiratione hoſtes obſtupefecit, tota deniq; Belgia apertiſſime teſtatur nil maius vnquam, nil fortius vixiſſe* ALEXANDRO FARNESIO. *Qui Prouinciã illã opibus affluentẽ, hominũ*

robore

robore incomparabilem, immanitate ferocem ſic domine, vt ab ea meritò Belgici cognomen traxerit: Tantumque ad nominis, & famæ celebritatem auctoritatis adiecerit, vt eum vnum omnia vbique gentium diſperſa bella profligare poſſe exteræ nationes omnes vel maxime perſuaſum haberent. Quare quæ pars Galliæ à vera CHRISTI fide non defecit, hunc vnum omnibus votis ſibi dari expetiuit ad ciuilia bella, & quæ CHRISTO ipſi inferuntur, quibuſq; iam ætatem miſerrima illa Prouincia deuaſtatur, conficienda. Quo ſe cum recepiſſet FARNESIVS Imperator; atque intelligeret pro Chriſtiana religione ibidem eſſe pugnandum, cui iam pridem omnes ſuos labores dicauerat; nulli diligentiæ, nullis periculis parcendum ſtatuit. Primumque omnium Lutetiam Pariſiorum totius Galliæ præſidium, ac columen aſperrimæ obſidionis periculo liberauit, effecitque, ne vrbs illa, cuius fortunam reliqua omnis Gallia præceps ſecuta fuiſſet, aut in turpiſſimam deditionem veniret, aut miſerabili fame, & indigniſſima rerum omnium egeſtate conficeretur. Et Rothomago maximis difficultatibus laboranti eam opem tulit, vt, & Henricum Borbonium Nauariæ Regem direptis impedimentis in deſperatam fugam coniecerit, & amplius decem millia hoſtium trucidauerit. Nunquid igitur maiora in ALEXANDRO deſideratis? Omnia vno verbo complectar, inuidiam ipſam militari virtute ſuperauit; priusque deſeſſi ſunt homines admirando tanti Herois fortitudinem, quam ipſe
facien-

faciendo, quæ ſempiterna gloria, omnium ſæculorum poſteritati digna viderentur. Quare eius nominis ſplendore obſtupefactis hominibus, ſi quam vrbem ingrediebatur; lætari populus vniuerſus; ad videndum ſeſe effundere, procedere; & vix illi peruio tramite relicto admirabilis hominum multitudo vias obſtruere; nihil, quod excogitari poſſet, ad ornatum portarum, itinerum, locorum, qua erat ALEXANDER iturus, relinquere; & quaſi expectatiſſimi triumphi lætitiam percipere; atque eum ſemel vidiſſe, inter ea, quæ accidunt mortalibus iucundiſſima reponere. Cum interim maximus ille noſter quocunque pedem ferebat, grauitatem, regiamque maieſtatem, fronte, & vultu præſeferens, nullius vitij, ſed virtutum omnium expreſſa veſtigia relinqueret. Iuſtitiam enim bonorum omnium conciliatricem, & quaſi orbis dominam, tanti ſemper fecit, vt eius nomine, in tam difficili, & diuturna imperij ſui adminiſtratione, vel apud hoſtes ipſos præclariſſime ſemper audiuerit. Qui, ſi quando priuatæ quid inter eos diſſenſionis exoriebatur, hunc vnum ſibi arbitrum, ac iuris ſui diſceptatorem dari per optabant. Quare, cum in iuſtitia colenda ſemper ſibi conſtans, concors, & ſecum conſentiens eſſet, nil mirum videri poteſt, ita meritum fuiſſe, vt vni illi, infinita hominum multitudo, lingua, moribus, inſtitutis diuerſa ſtudioſe obtemperaret. Atque eo libentius, quòd continentiæ laudem ſic erat amplexus, vt, cum multæ eſſent illi conſtitutæ aduerſariæ cupiditates, quibus ſine cuiuſque

iniuria obſequi poſſet, ab iis tamen omnibus abſtineret. Quarum virtutum præſidio in maximam omnium ſui admirationem traxit omnes, & incredibilem ſibi à populis amorem conciliauit, quo vera, ſolidaque gloria comparatur. Quæ enim poteſt eſſe gloria maior? quæ illuſtrior? quæ firmior ſempiternis ſæculorum ætatibus, quàm amari ab omni hominum genere fama meritorum? Age vero, qua propius ad Dei bonitatem accedimus clementia, quæq; maxime in ſummo Imperatore requiritur, nunquid excelluit ALEXANDER? ita nimirum, vt ea munitus incredibile quiddam fecerit. Quid enim eſt tam admirabile? tam nouum? tam inauditum? tam præter hominum opinionem, quàm Alexandrũ Belgicũ vinci? at ſua uicit eum animi lenitas, vicit manſuetudo, & de quo hoſte tot partis victoriis meritas pœnas ſumere debebat ALEXANDER, eidem parci clementia, & ignoſci volebat. O inuictiſſimũ igitur Imperatorem, qui, vt ſe ipſo maior eſſet, ipſe ſe, quem nemo poterat, uicit. Triumphauit de Belgia ALEXANDER: triũphauit de ALEXANDRO clementia; ampliſſimum quidem, & iucundiſſimum triumphum, in quo omnis victoris gloria in ipſum victũ transfunditur. Quòd ſi quando operæpretium erat ad ſeueritatem dilabi, ea tantum, parcius etiam, & intra modum, aut retinendæ dignitatis, aut vindicandorum ſcælerum, & maleficiorum cauſa vtebatur. In legibus vero, & inſtitutis temperantiæ ſeruandis, eam ſemper adhibuit rationem, quæ adhiberi potuit maxima. Nam &

in

in ſecundis rebus, ad eiuſq; voluntatem perſæpe fluentibus nullam omninò ſeſe efferentis, & elati animi ſignificationem dedit. In aduerſis autem, quæ (vt ſunt humana) aliquando contingere eſt neceſſe, ſemper dignitatis ſuæ memor omnem iracundiæ, & doloris vocem compreſsit; &, (quod in vno Socrate Græci; Romani in C. Lælio admirantur) eandem vitæ æquabilitatem, eundem vultum, eandem frontem conſeruauit. Quin, & decori nunquam oblitus (id. n. ad eam, de qua nunc diſſerimus, temperantiæ laudem vel maxime pertinet) ita cum ſuo Rege verſabatur, vt adminiſtrator fideliſsimus; cum Principum Legatis, vt pacis ſtudioſiſsimus; cum ijs, qui in eius imperio, & dominatu erant, vt benignitatis amantiſsimus; cum militibus, vt Imperator diligentiſsimus. Magnificētiam porrò, in promiſsis fidem, in dicendo grauitatem, in diſcernendo prudentiam, in familiarium congreſsionibus facilitatem tacitus præteribo, ne, quarum virtutum laudem multi Principes tulerūt, in ALEXANDRO *admirari videar. At enimuero cum mihi præcipuam eius erga Deum religionem, & miram quandam pietatem, qua totus exarſit, ante oculos propono, & ad illam contemplandam animum, cogitationemq; refero; ſic cenſeo ſtatuendum, omnium, quotquot fuerunt, Imperatorum, qui pro ſanctitate in Diuorum numerum relati ſunt, in colendo Deo ſtudium tam diligenter imitatum fuiſſe* ALEXANDRVM, *vt in ipſorum veſtigijs inſiſtens rarò ab inita eorum viuendi ratione deflexerit. Cuius rei non id ſolum*

dedit

dedit documenti, quòd in domāndā Belgia, & Chriſtianæ fidei reſtituenda, plures labores, plura pericula pertulit, quàm ſit vnquam de vllo Imperatore memoriæ proditum. id.n.tam late patet, vt, ne remotiſsimas quidem nationes latere poſsit. Sed illud etiam Illuſtriori potuit eſſe indicio; quòd in tanto armorum ſtrepitu, in tanta rerum adminiſtrandarum mole, quantam nemo præter ALEXANDRVM *ſuſtinuiſſet, per tot annos, ò inauditam Imperatoris religionem, & omni admiratione digniſsimā; per tot annos diem vnum numquàm prætermiſit, quo die ſolemnibus ſacris non intereſſet; ibiq; pro* CHRISTI *Eccleſia, cuius ſe propugnatorem acerrimum profitebatur, pie, ſanctéq; preces effunderet. Quòd grauiori verbo Deū, vel Diuorum aliquem appellantes oderat vel maxime. Quòd nunquam ſomnum capiebat, niſi prius horam innixus genibus ſacræ ipſe ſecum tacitus meditationi vacaſſet. Quòd quidquid prudenter, quidquid fortiter, quidquid cum laude gerebat, ad Dei gloriam, & Chriſtianæ religionis incrementum referebat, in quo uno curas omnes, & cogitationes terminabat ſuas. Quòd in eo potiſsimum elaborabat, in quo etiam vires omnes, & animi, & corporis exhauſit, vt ea tueretur, quæ ad ſalutarem religionem, ac ſummi Regis* IESV CHRISTI *nomen, & imperium propagandum conducerent. Quòd pro communi totius Chriſtiani orbis ſalute nunquam non modo ſine cura quieſcebat, ſed ne reſpirare quidem libere poterat. Quòd nunquam prodire in aciem parabat, niſi prius Sacerdotis*

mini-

miniſterio ſe expiaſſet, atq; omni labe purgaſſet, & ſanctiſsimo illo Angelorum pane, vero nimirum CHRISTI *corpore, corroboraſſet. Quòd victoriam nullam, nullum triumphum referebat, quin pro eo publicas, ſolemnesq; decerneret Deo gratiarum actiones. Quòd deniq; in profundendo pro* CHRISTO *ſanguine ſummum decus, ſummam gloriam, ſummum imperium conſtitutum arbitrabatur. Et prudenter id quidem cenſebat; in quo.n. eſt vera pietas, in eo ſunt virtutes omnes; in eodem igitur eſt certa laus, & perpetuò conſtans bonorum omnium poſſeſsio. Quare hac vna contentus* ALEXANDER *in diuturnis, difficillimisq; belli laboribus, nihil ſibi acquirendum ſtatuebat; ſed ſolam* CHRISTI *gloriam, ſolam religionis propagationem, ſolam orbis terrarum ſalutem ſpectabat. Te vero, Sacratiſsima* MATER *Virgo, quo in honore habebat? quo ſtudio proſequebatur? qua obſeruantia colebat? tanta ſcilicet, vt, cum aſsidue in magna hoſtium cæde verſaretur, belliq; vis ipſa, & Martis furor multos hinc inde raperet, ipſeq; interim omnibus ſe periculis obiectans, non incolumis modo, ſed etiam glorioſus victor euaderet, id vnum tuo apud Deum patrocinio acceptum referret. Quare ſemper eam tibi, quàm maxime poterat, meritorum erga ſe tuorum memoriam præſtabat. quam vt expreſsiori etiam argumento teſtatam relinqueret, perſæpe Alenſe templum illud tuum apud Belgas celeberrimum, cæteris equo vehentibus, pedes ipſe adibat. Quin eo ſe uoto obſtrinxerat religioſiſsimus* ALEXANDER, *vt, ſi*

vt, ſi quando Parmam vrbem hanc ſuam incolumis reuiſiſſet, nihil prius haberet, quàm ad Lauretanam ædem illam tuam ſe conferre, totumque id itineris pedibus conficere. Deo aliter viſum. non enim te Parma reuiſit ALEXANDER; *ſed tu mutum, & exangue* ALEXANDRI *cadauer recepiſti. Funeſtum, Deus optime, ſpectaculum, quodque acerbo nimis, & incredibili dolore omnium præcordia conuulſerit; corda ipſa exulcerauerit; ſpiritū, penè dixerim, extinxerit. Heu Parmenſes, Parmen. quantum de ornamentis, quantum de ſplendore noſtro tanti Principis morte deperdimus. Quantum dignitatis, quantum præſidij fatali illo temporis puncto amiſimus, quo lachrymabile ſui deſideriū nobis reliquit* ALEXANDER. *O nos perditos, ò nos à tam atroci caſu peſſime acceptos. Fuit olim; fuit ſuperſtite* ALEXANDRO *cum nos non finitimæ modo, ſed vel remotíſſimæ gentes eo nomine felices, & omnium populorum fortunas ſuperare prædicarent; quòd* ALEXANDRVM *Belgicum Principem diuinitus ſortiti eſſemus. At nunc eædem communem orbis terrarum caſum miſerantes, & tanto ſplendore extincto quaſi tenebris circunfuſæ nobiſcum in luctu, & ſquallore verſantur. Qui enim Reges? qui Principes? qui populi? quæ nationes non dolentiſſime diuini huius Herois mortem tulerunt? cecidiſſe religionis columen, Chriſtianæ reipublicæ præſidium deiectum eſſe miſerabiliter omnes conqueruntur. Quid ni faciant? eo è terris ſublato, qui æternum bellum Chriſti hoſtibus*

ita

ita indixerat, vt ad extremum vſque vitæ ſpiritum ſit perſecutus. Qui Turcas nauali pugna profligauit. Qui contumaces Belgas, à veraque religione aberrantes, ad Dei Op. Max. cultum operoſo labore, incredibilique fortitudine reuocauit. Qui Gallis Eccleſiæ Romanæ impie nimis, & ſuperbe vaſtitatem minantibus ingentem cladem iterum, atque tertio intulit. Qui Iuſtitiam, Clementiam, Pietatem, Continentiam, Temperantiam, virtutes denique omnes ſic coluit; vt ad earum omnium exequenda munera à Deo factus eſſe videretur. Cuius interitu moderatore ſpoliata eſt Belgia; auxilio Gallia; ſplendore militia; præſidio reſpub. Chriſtiana. Hunc igitur gentium domitorem, exterrorum bellorum, hoſtiumq; victorem, tot virtutum præſidio munitum nobis morte ſublatum, quotidianis querimonijs non deplorabimus? & mortifero hoc accepto vulnere conſolando quiſquam medicinam adhibebit? Ego certo non, non conabor, quod putem aſſequi poſſe neminem, vos à præſenti mærore, ab iſto ſquallore, ab his lachrymis abducere. Eſt omnino non conſolabilis dolor; eſt præter modum immanis iactura: Vt quiſquam defuncto ALEXANDRO FARNESIO *Parmenſium lachrymis imperet? vt Parmenſes defuncto* ALEXANDRO *lachrymas abſtergant? vt mærorem illum abijciant? vt ſquallorem vlla temporis longinquitate deponant? Vt huius vitæ lucem, huius cæli ſpiritum poſſint non odiſſe? Non erit, non erit, inquam, niſi tu, mitiſſime* IESV, *tam grauiter exulcera-*

tis

tis animis medicinam feceris; tuæ eſt Pietatis, tuæ Miſericordiæ, vbi humanum deficit conſilium præſto eſſe, opitulari, ſubſidium ferre. Per illam igitur ego te charitatem, qua genus humanum complecteris; quæque te de Cœlis ad nos in terram deduxit, & noſtræ huius humanitatis induit inuolucris; quæ denique iſti te cruci affixit, quæſo, obteſtorque, vt præcipue Sereniſſimos Principes noſtros, in quos demum iacturæ iſtius pars maxima redundat, reſpicias, & conſoleris. Reuoca, Clementiſſime IESV, *ſi fas, piumque iudicas, paulliſper eorum mentem, à præſentis miſeriæ contemplatione, quæ intimis eorum ſenſibus acerbiſſimum vulnus infligit. Tum ſenſim aliquam eis animi alacritatem infunde. Quod ſi feceris, quæ tua eſt pietas, communis quoque noſtrum, qui prorſus ab illis, vt à capite membra, pendemus, mitigabitur dolor, & lenietur. Non ſolet Deus miſericors afflictorum preces contemnere; non lachrymas negligere; non pia vota aſpernari. Itaque firmiſſima ſpe nixi confidamus, propediem fore, vt aliqua in nos conſolatio, ex altiſſimo Domicilio deriuetur. Sed interim Belgici Principis noſtri memoriam lachrymis, & tacita cogitatione proſequamur: ſic ſtatuentes; in Farneſiorum familia, illuſtre quidem, & glorioſum antea fuiſſe* ALEXANDRI *nomen: poſthac vero ad omnem æternitatem futurum inſtar clariſſimi triumphi.*

FINIS.

BIBLIOTECA NA...